

meggyőződhetnek arról, hogy égető, élő problémákkal állunk itt szemben, amelyek megoldásán fáradozni az egész magyar társadalom s a jövő generációk egészsége érdekében álló, valamennyiünket terhelő kötelesség.

Т. Хандьял: НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ В ПОДГОТОВКЕ ЛЕСОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ

Под влиянием быстрого технического прогресса нам приходится изменить систему подготовки квалифицированных рабочих, как курсовую, так и школьную. Курсы рабочих, находящихся в трудовом отношении, продолжающиеся 2×3 месяца, было бы целесообразным преобразовать в курсы, продолжающиеся 1×4 месяца и разделить на четыре специальности: по лесовыращиванию и выращиванию саженцев, по защите леса, по лесозаготовке и по перевозке древесины. У последней специальности необходимо предварительно требовать шоферской квалификации. В школьном обучении необходимо распространиться на такие энциклопедические знания, которыми можно создать основания для понимания технологий и для механизаторского навыка, который дает подготовку и к овладению новыми машинами.

Hangyál, T.: NEW TENDENCIES IN THE TRAINING OF SKILLED FOREST WORKERS

Rapid technical development necessitates both the seasonal and the full-time forest training courses to be improved, as well. Training system of the adult workers, which provides at present two 3-month courses, would be advisable to change for a single 4-month course, divided into four special courses, namely for silviculture and seedling production, for forest protection, logging and finally for timber transport. For the latter course it would be desirable to have candidates, who are qualified truck drivers. In the 3-year, full-time training of the youth an encyclopedical knowledge for understanding the technologies of forest works and a general knowledge in machinery should be given the students to enable them to learn the handling of forest machines.

Betanított-munkás képzés a fagazdaságban

VARGA BÉLA

Politikai célkitűzéseink és a tudományos technikai forradalom egyre gyorsuló világjelensége a hatékonyság növelésének minden eddiginél nagyobb mértékét és ütemét követeli meg minden területen. Igen, minden területen! Legyünk ösztönöztek. Mi érdekszék olykor-olykor hajlamosak vagyunk hinni, hogy munkánk speciális jellege tompítja valamelyest a fejlesztés társadalmi igényét és csökkenti lehetőségeit. Mintha nehéz terepeinken a gyorsuló idő is bukdácsolna néha és mostoha munkakörülményeinket a tudomány és technika sem lenne képes elviselni. Sok objektív tényező között egy kicsit ez a hit is oka, hogy a műszaki fejlesztés vontatottan halad, hogy termelési feladatunk jelentős hányadát szakképzetlen munkások hadával hajtjuk végre.

Valóban megoldhatatlan technikai problémák előtt állunk? Aligha. Hiszen egyre több olyan műszaki és technológiai újdonságról van tudomásunk, amelyek egyáltalán nem, vagy csak elvétve alkalmazunk az üzemi gyakorlatban. Vagy talán túlságosan szegények vagyunk? Akkor jobban kellene takarékoskodnunk — elsősorban az egyre dráguló munkaerővel.

Sajnos, hiába keresünk kérdéseinkre felmentő feleletet. Be kell ismernünk, hogy ránk is nagyon vonatkozik az egyre szélesebb körben elismert felismerés: *manapság a műszaki és gazdasági fejlődés ütemét számottevően a különböző szinten dolgozó emberek képzettsége határozza meg.*

Nem lehet eléggé hangsúlyozni elmaradottságunkat ezen a téren, de azért már csaknem minden szinten észlelhető némi biztató kezdeményezés és előrehaladás is.

Gazdasági vezetőink ezekben az években az új közgazdasági környezetben az élet iskolájának intenzív tanfolyamán tanulnak. A következő lecke kétségtelenül az lesz, hogy a jövő — legalább a közeljövő! — érdekében milyen mértékben tudnak és mernek a műszaki színvonal emelése érdekében okos kockázatot és áldozatot vállalni — ha szükséges, még az annyira csábító pillanatnyi siker rovására is.

A szakma vezérkarának a továbbképzése is megindult szervezett formában. A Mérnöktoábbképző Intézet tevékenysége különösen hasznos lehet a mi területünkön, hiszen munkánk jellege, üzemünk területi elhelyezkedése. mérnökeink körét elvonja a társadalmi élet serkentő sodrától és megfosztja a hatékony önképzés lehetőségétől. Remélem, nagymúltú egyetemünk hagyományaihoz méltóan fogja megoldani ezt a feladatot is, és fiatal mérnökeinket is korszerű tudással felvértezve engedi ki kapuján.

A középkáder képzéssel már több a gondunk. Lehet, hogy hamarosan elülnek a szakközépiskolák körül gyűrűző hullámok, de az biztos, hogy nem lesz könnyű a zökkenőmentes átmenetet megteremteni.

A szakmunkásképzés is lényegében intézményesen megoldott kérdés. Elvben a továbbképzés lehetősége is adott. Más kérdés, hogy mennyire adottak intézeteinkben a korszerű képzés feltételei?

De vajon elegendő-e mindez?

Gyakran hangoztatjuk, hogy gazdálkodásunk mindinkább ipari jellegűvé válik. Nos, a fejlett ipari országokban a munkásoknak csupán 10—15⁰/₀-a szakképzetlen. Ágazatunkban a szakmunkások aránya éri el körülbelül ezt a szintet! Tudom, durva a hasonlat, de durva és elgondolkoztató a különbség is.

Arra, hogy szakmunkásaink számát rövid időn belül számottevően emeljük, nem sok reményünk lehet. De hogyan lehet olyan területen gyors technikai fejlődést várni, ahol a munkásoknak több mint 80⁰/₀-a elemi képesítéssel sem rendelkezik? Nincs más választásunk: minden áron növelnünk kell dolgozó kollektívánk legszélesebb rétegének általános és műszaki intelligenciáját. A sürgető tények közül említsünk meg néhányat:

- Társadalmi rendszerünk lényegéből fakadó elemi kötelességünk, hogy a tisztességesen dolgozó, önhibájukon kívül az átlagnál jóval kevesebb anyagi és szellemi javakkal rendelkező munkatársainkat segítsük a felemelkedés útján.
- Az anyagi és kulturális igények rohamos növekedése és az általános konjunkturális lehetőségek miatt az igénytelen, alkalmi munkavállalók száma rövid időn belül lényegesen csökken.
- Mivel rendkívül széles rétegről van szó, itt néhány százalékos szint-emelés („szellemi beruházás”) is jelentős anyagi erővé válik.
- A fagazdaság zárt termelési ciklusának egyre szembetűnőbb szűk keresztmetszetei a „simább” ágazatok vagy műveletek fejlesztését is fékezik. A legtöbb esetben ilyenkor a rövidebb, gyors „célképzés” a megoldás előfeltétele.
- A képesítéssel nem rendelkező munkásnak a legegyszerűbb képzés is társadalmi rangot jelent, önbizalmat ad, felébreszti a szakma iránti érdeklődését és fokozza a munkahelyéhez való ragaszkodását.
- Sajnos az is tény, hogy az erdőben dolgozó munkásaink nagy része — bár-hogy hadakozunk ellene — a nemcsak fizikai erőt, szorgalmat és rutint igénylő műveleteket is sokszor állandó felügyelet és irányítás nélkül kénytelen végezni.

A szélesebb tömegeket érintő, alacsonyabb szintű szakképzés intézményes felkarolására még csak most került sor nálunk a betanított munkások képzését szabályozó 13/1970. (V. 9.) MÉM sz. rendelet megjelenésével, de az igény már jóval korábban a kényszer erejével jelentkezett. Annnyira, hogy — bár a hivatalos képzés most kezdődött el — talán nem teljesen haszontalan dolog a betanított munkások képzésének a múltjáról is ejteni néhány szót.

Az egységes irányítás hiánya és a rendkívül változatos helyi körülmények,

lehetőségek és szubjektív tényezők miatt, megbízható országos áttekintésre sajnos nincsen lehetőség. Legyen szabad hát személyes tapasztalataimra támaszkodva a volt Mátrai Állami Erdőgazdaság gyakorlatából felelevenített egy-két példát.

Az első erőpróba kétségtelenül a fakitermelés gépesítése volt. Az erdőgazdaság akkori vezetői időben felismerték a fejlesztés egyetlen lehetséges irányát. De hogyan lehetett volna megoldani a mai mértékkel mérve is elismerésre méltóan gyors áttérést az „ólfa vágásról” a gépi fakitermelésre, a munkások eredményes *betanítása* nélkül. Emlékezzünk csak rá, mennyi visszahúzó erő volt akkor is. A motorfűrészek bizony nem a mai műszaki jellemzőkkel rendelkeztek. A kézi termelés olcsóbb, szervezése lényegesen egyszerűbb volt. Még az 1950-es évek végén is hányan tamáskodtak! És azok az „egyszerű” favágók, akiknek a munkája korábban az alárendelt primitív munka szimbóluma volt, azóta megmutatták, hogyan válik teremtő anyagi erővé kérges kezükben az a szakismeret, amit az első házi tanfolyamokon elsajátítottak. Közülük kerültek ki később kiváló dolgozóink, azóta is ők a műszaki fejlesztés biztos bázisai és ma is ők jelentik megbízható törzsgárdánk gerincét. A közben beinduló szakmunkásképző iskolák nem győzték kielégíteni a gyakorlat igényeit. Újabb és újabb tanfolyamokon kellett, és bizonyos megszorításokkal még ma is kell, — bárhogyan is neveztük, vagy nevezük őket — *motorfűrészkezelő betanított munkásokat* képeznünk.

A következő nehéz feladat elé 1960-ban az erdőművelés új elszámolási rendje állított bennünket. A gazdaságosság kérdése különös, akkor még egészen szokatlan hangsúlyt kapott. Ugyanakkor a munkásbázis rohamosan csökkenni kezdett. A munka elkerülhetetlen korszerűsítésére irányuló törekvéseink első kudarcjai hamar megtanítottak rá bennünket, hogy a még oly jó elképzelés, a legjobb eszköz és technológia is csak megfelelően képzett munkások kezében jelent igazán segítséget.

Eleinte erősebb, munkabíróbb, korábbi munkájuk révén képzetesebb és fogékonyabb férfiak munkába állításától vártuk a megoldást, asszonyok és gyerekek helyett. Nem ment. És mint később kiderült, nemcsak a kisebb kereseti lehetőségek miatt!

Különösen két területen volt akkor fontos az előrelépés: az állománynevelés és a kemizálás terén. A legújabb kutatási eredmények és 15 év tapasztalatai meggyőzték arról, hogy állománynevelésünk gyakorlatában gyökeres változtatásra volt szükség.

A fejlesztés irányát világosan láttuk. Sok-sok munkával el is értük, hogy egy-két helyen, a legjobb műszakiak közvetlen irányításával kedvünk szerint folyt a munka. Egy-két helyen. De évenként 3—4 ezer hektáron végeztünk nevelővágást!

A kemizálásban rejlő lehetőségeket is igyekeztünk mielőbb kihasználni. De kisparsellás kísérleteink meglepően jó eredményeit nem ritkán követte kár, vagy keserű kiábrándulás az üzemi alkalmazás után.

Jelentős változást csak akkor értünk el, amikor elkezdtük a *tisztító és vegyszerező betanított munkások* képzését. Mátraházán, kellemes környezetben tartottuk meg a 6—8 napos, bentlakásos tanfolyamokat. A képzési idő felét a szükséges elméleti ismeretek elsajátítására szántuk, majd a begyakoroltatás következett.

A tanfolyam elvégzésekor a dolgozók igazolást kaptak arról, hogy a vállalat betanított munkásnak tekinti őket és ha munkájukat a tanfolyamon tanultaknak megfelelően, kifogástalanul végzik, 10% bérpótlékot kaphatnak.

Az eredmény sok-sok kellemes meglepetése közül csak néhányat sorolok itt fel:

- A beiskolázás könnyebb volt, mint reméltük. Két év alatt 135 férfi betanított munkást tudtunk az erdőművelésben a termelés fejlesztésének szolgálatába állítani. Akadt közöttük pályát kereső kezdő fiatal és egészsége-sebb körülmények után vágyó bányász, aki segédmunkásnak sohasem jött volna hozzánk. A legtöbben a nehezebb erdei munkában már megfáradt, régi dolgozóink közül kerültek ki, akik mellesleg ezúton jutottak nagyon is megérdemelt erkölcsi és némi anyagi megbecsüléshez is.
- A kiképzett munkások jelentős hányada stabilizálódott az ágazatnál.
- Munkábalépésük szembetűnő változást eredményezett az erdőnevelés terén. Szinte egyik napról a másikra elfelejtettük a korábbi gyakorlat nem kívánt elemeit és azóta közel tízezer hektáron végeztek úgyszólván maguktól olyan tisztítást, amit ma is korszerűnek tart a haladó szakvélemény.
- A kemizálást is segítettek kiemelni a kisparcelláról. A gyomirtó vegyszereket — különösen az arboricideket — olyan szakértelemmel kezelték, mint a hagyományos szerszámaikat. Nem kis mértékben köszönhető nekik, hogy volt olyan esztendő, amikor a hazai erdőkben felhasznált vegyszereknek a fele a Mátrában fogyott el, és hogy ma már egyik-másik területen a vegyszerezés hagyományos nagyüzemi módszernek számít.
- Mivel „főhivatású” erdőművelő munkások voltak, joggal tartottak igényt állandó munkaalkalomra. Ez arra kényszerített bennünket, hogy csökkent-sük a munkánk idény-jellegét és a további fejlesztésnek is utat törő eljárásokat és munkaszervezési megoldásokat keressünk.

Nem becsülöm le a felsoroltakat — hiszen végső soron az volt a cél —, de számomra a legtöbbit mégis az a hálás érdeklődés jelentette, ahogyan ezek az emberek az oktatást fogadták, az a hatás, amit a rövid tanfolyam gyakorolt rájuk és a munkához való viszonyukra, és az a törekvés, ahogyan *akarták* hasznosítani a szerzett ismereteket.

Azóta sok minden történt. Új szervezetben, a fagazdaság keretein belül kell a népgazdaság elvárásainak „magasabb szinten” eleget tennünk. A nagyobb követelményekhez illő lehetőségeket a beanított munkások képzésével, a MÉM a Szakmunkásképző Iskolákon keresztül biztosítja.

Az első lépéseket megtettük az új típusú szakképzés területén. 1970. november 16-án „kísérleti jelleggel” indult az ERDÉRT Vállalat szervezésében a Mátrafüredi Erdőgazdasági Szakmunkásképző Intézet felügyelete alatt az első „Fapari szerszámélező” betanított munkást képző tanfolyam, 328 órás kísérleti tanterv és tananyag alapján. Ugyancsak kísérleti jelleggel folyik ideiglenes használatra engedélyezett tanterv alapján a Karcagi Mezőgazdasági Szakközépiskolában a 220 órás erdészeti növényvédő betanított munkás tanfolyam — szintén a Mátrafüredi Intézet felügyelete alatt.

Szakmunkásaink jelentős része a fakitermelésben dolgozik és fog dolgozni, amíg bírja. Sok kényes szakmunkánk pedig egyelőre alkalmi segédmunkásokra vár.

Kétségtelen, hogy az erdőgazdasági üzemben a munkahelyek szórtsága és sok munka idényjellege fékezi a specializálódás kiterjedését. De csak fékezi. A gazdasági kényszer viszont annyira sürget, hogy nem sokáig tudunk kitérni előle. Ezért: legfőbb feladataink közé kell sorolnunk a beiskolázást; sürgősen ki kell dolgozni a korszerű, gyakorlatias, a továbbfejlődést is jól megalapozó tananyagot; tanintézeteinket — a gazdaságos és magas színvonalú képzés ér-

dekében — mielőbb alkalmassá kell tenni arra, hogy a képzést teljes mértékben magukra vállalhassák.

Nem tartozik ugyan szorosan a témához, de nem zárna a kör, ha az alsó szintű szakképzésről szólóan nem érintenénk még egy kérdést. A legtökéletesebben megoldott intézményes képzés mellett is még hosszú évekig nagyon sok olyan munkásunk lesz, akit nem küldhetünk el hosszabb tanfolyamra, de napról napra kényes, fontos munkát bízunk rájuk. Elsősorban háztartást is vezető, szorgalmas női dolgozóinkra gondolok. Az ő munkájuk is fontos része termelő, fejlesztő tevékenységünknek. Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy közülük is időben kioktassuk rövidebb helyi tanfolyamokon a legjobbakat az újabb és újabb ismeretekre és eljárásokra, és ha bizonyítványt nem is adhatunk nekik, ne fukarkodjunk velük szemben se a nagyon megérdemelt erkölcsi és anyagi elismeréssel.

Összefoglalóan: A rohamos műszaki fejlesztés előtt a fagazdaságban is szélesebbre kell tárnai az eddigieknél a kapukat. *A haladás legerősebb fékje a kellő szakképzettség hiánya.* A munkásainknak csak kis hányada rendelkezik szakképzettséggel. Alapvető feladat tehát a legszélesebb réteg képzettségének az emelése is. Az elmúlt 10 évben csak biztató kezdeményezések voltak. Az intézményes képzés hiányzott. Ma már rendelet szabályozza a betanított munkások képzését, ez azonban csak a kezdet. Sok nehéz problémát kell megoldanunk ezen a téren adósságaink felszámolására.

B. Varga: ПОДГОТОВКА ОБУЧЕННЫХ РАБОЧИХ В ДРЕВЕСНОМ ХОЗЯЙСТВЕ

Malo u nas nadzhdy na to, chtoby za korotkiy promezhtok vremeni povysit' chislo kvalificirovannykh rabochikh, potomu neobkhodimo sposobstvovat' podgotovke kvalificirovannykh rabochikh bolee nizkogo urovnya, imenno peredpodgotovke rabochikh v kvalificirovannykh rabochikh. V Matrin'skom leskhozе это имело значительное прошлое. После десятилетнего обнадеживающего начала в 1970 г. постановлением министра урегулирована подготовка обученных рабочих. Важно, чтобы это приняло более широкий размах.

Varga, B.: TRAINING OF SEMI-SKILLED FOREST WORKERS

We have not much hope to increase the number of our skilled forest workers in a short time. Therefore a lower grade of vocational training, the training of semi-skilled workers is to be promoted. This form of training has a rather long past in the State Forest Enterprise of Mátra. After the encouraging 10-year long start, a government decree regulated the training of semi-skilled workers in 1970. The realization of this decree should be given more impetus.

Gondolatok a fagazdasági szakember-képzésről

F I L A J Ó Z S E F

Az anyagi javak termelésében a társadalmi igények és a termelés színvonala folyamatosan szoros kölcsönhatásban van egymással. Ha adott időben a kölcsönhatás ereje „önerőből” nem képes egyensúlyt tartani, ellentmondás keletkezik, amit céltudatos „többlet”-erőfeszítéssel lehet megszüntetni.

Fagazdaságunk ma ilyen helyzetbe került. A fatermék iránti társadalmi igény mennyiségben s minőségben több, mint amennyit és amelyet az alkalmazott módon a rendelkezésre álló termelőerővel (köztük az emberrel) termelünk. Az e téren megbomlott egyensúlyt kell célravezetőbb termelés-műszaki fejlesztéssel helyreállítani és folyamatosan, tartósan fenntartani.

A fagazdaság termelés-műszaki fejlesztésének mai feladata tartalmában más mint korábban volt. A tartalmi változás lényegét a régi és mai termelési célkitűzések és körülmények eltéréseinek elemzésével tisztázhatjuk.

Húsz évig a faipar nélküli erdőgazdálkodásnak az volt a feladata, hogy a népgazdaság anyagi áldozatkészségét az élőfakészlet mennyiségi növelésére, szerkezeti megváltoztatására hasznosítsa. Közel megkétszereztük az élőfakész-